

Dossier d'activitats

Recomanada a partir de 8 anys
Per a cicle superior

Distribuïdora de cinema
infantil, tranquil i en català
www.packmagic.cat

Índex

Sinopsi i fitxa tècnica

1

Què treballem?

- El cinema biogràfic
- Les relacions paternofilials
- Les primeres vegades

2

Abans de veure la pel·lícula

5

Després de veure la pel·lícula

7

Glossari

11

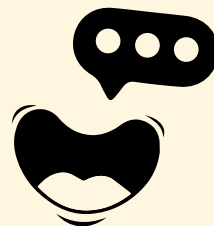
Què hem après?

12

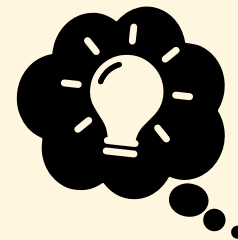
Per saber-ne més

13

Les activitats que proposa aquest dossier són:

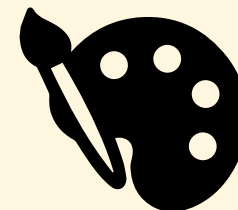
per debatre en grup

per reflexionar

per a fer recerca i investigació

per desenvolupar la creativitat artística

Sinopsi

Entre els seus somnis d'aventures i una mirada tendra cap als seus pares, el jove François passa de la infància a l'edat adulta. A principis dels anys cinquanta, al jardí de la casa familiar a prop del riu Marne, el Pierre, el taciturn pare del François, comença a construir una rèplica de l'Spray, el veler llegendari amb què Joshua Slocum va circumnavegar el món en solitari, un viatge marítim que el va fer conegut a tot arreu, l'any 1895. El François, que acaba de complir onze anys, i la seva mare Geneviève acompanyen el pare en aquesta aventura de construcció naval. La seva figura i la d'Sclocum, que el guia a través de les pàgines de les seves memòries, esdevenen símbols de la llibertat que aquest jove està en procés d'abastar.

Un vaixell al jardí

Títol original: *Slocum et moi*

Direcció i creació gràfica: Jean-François Laguionie

Guió: Anik Le Ray i Jean-François Laguionie

País: Luxemburg i França

Any: 2024

Durada: 75 min.

Què treballem?

El cinema biogràfic

Al llarg del film es combinen les escenes del viatge immòbil dels tres personatges principals al jardí de casa (François, Pierre i Geneviève) amb l'aventura marítima del Joshua Slocum. El viatge de l'Slocum se'ns va narrar a través de fragments del diari de bord que el François va llegint i que s'imagina amb tota mena de detall, de manera que ens permeten descobrir una part de la biografia d'aquest personatge històric.

El viatge de l'Slocum no és l'únic aspecte biogràfic d'aquesta pel·lícula. Aquesta història descriu la infància del director i coguionista Jean-François Laguionie. Potser ell no sap explicar exactament per què el seu pare va decidir construir un vaixell que no va acabar mai, però sap del cert que haver viscut aquesta aventura de primera mà li va permetre desenvolupar una capacitat que li ha servit tota la vida: la capacitat de somiar.

Sabies que...?

Joshua Slocum va ser el primer navegant que va aconseguir viatjar al voltant del món en un veler en solitari i va deixar un diari de bord on relata aquesta aventura marítima. Va salpar a la mar el 24 d'abril de 1895 i va tornar el 27 de juny de 1898 després de fer 46.000 milles a bord del seu vaixell. El personatge del film està inspirat directament en les fotos reals en blanc i negre que existeixen d'ell; les peripècies de la primera circumnavegació en solitari que es descriuen al film són reals, ja que es tracta de fragments literals que l'Slocum va deixar escrits en el seu diari de bord.

Les relacions paternofilials

Els malentesos emocionals entre un fill i un pare són habituals, tal com es pot veure al llarg del film. El François comenta que a la seva família hi havia dos equips: el que formaven el pare i la mare i el que formaven ell i la mare. El Pierre manifesta una masculinitat clàssica: és seriós, força rígid, reservat, manetes, no expressa les seves emocions i és maldestre a l'hora d'expressar l'afecte que té vers el fill. A més, tem que el François no el vegi com el seu pare "de veritat", ja que el seu pare biològic ha reaparegut. El François no s'assembla gaire al Pierre; és escanyolit, pocatraça, sensible i en tot moment comparteix les seves emocions i reflexions.

El François mai no s'hauria imaginat que podria existir un equip que estigués format per ell i el pare. En general, al fill no li interessa gaire el que fan els seus pares fins al dia que veu que el Pierre comença a construir un vaixell. És en aquest moment quan al François se li desperta l'interès cap a la figura paterna i les dues generacions (pare i fill), que tenen expectatives i vivències molt diferents, es troben en el fer, en el fet de construir quelcom junts. El film, doncs, celebra l'encontre entre dues masculinitats ben diferenciades sota la mirada de la Geneviève, la mare, que és el tercer vèrtex d'aquest triangle familiar.

Les primeres vegades

El narrador del film és el François, que ja és adolescent, i explica en primera persona tot el que va viure uns anys enrere. Al final del film sabem que el François ja no viu a la casa família, sinó que viu a París amb una tieta i estudia a l'Escola d'Art. Més enllà de la relació amb els progenitors i, especialment, amb el pare, el François també ens narra altres aspectes de la seva vida: la seva habilitat pel dibuix, l'interès per la navegació, la primera vegada que falta a l'escola per anar a visitar el Museu de la Marina, la seva primera relació sexoafectiva amb la Joelle, etc.

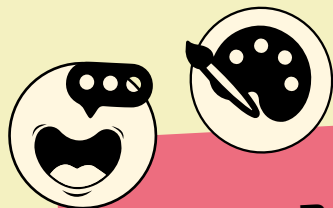
Al llarg de la pel·lícula acompanyem aquest personatge en el seu recorregut cap a la maduresa i anem descobrint les seves primeres vegades, com recorre camins que fins al moment li són desconeguts, com va establint relacions personals i vincles significatius que li permeten anar-se coneixent i separant del seu nucli familiar. Com a expressió d'aquest pas a la vida adulta, en un moment de la història el François expressa la distància emocional que comença a sentir respecte dels seus pares: Les coses no eren com abans. De sobte sentia que era lluny. Com si fos jo qui havia marxat.

Sabies que...?

La pel·lícula s'ambienta a la França rural dels anys 50, a l'època de la postguerra. Si es parla de postguerra és perquè entre el 1939 i el 1945 va produir-se la II Guerra Mundial, un conflicte que va implicar molts països del món, que es van dividir en dos grans bàndols. Aquesta guerra va provocar 60 milions de víctimes aproximadament i el nivell de destrucció que es va assolir no s'havia vist mai abans, ja que es van emprar avions, tancs, armes químiques i armes nuclears.

Abans de veure la pel·lícula...

45 minuts

Bon viatge!

A la pel·lícula *Un vaixell al jardí* se'ns narra un viatge (o dos). Es proposa plantejar una conversa al voltant del concepte de viatge. Algunes preguntes que poden servir per encetar la conversa són:

- ▶ Heu sentit mai l'expressió *viatjar sense sortir de casa*? Com creieu que és possible fer això?
- ▶ Com us imagineu que podria ser aquest viatge? On i com viatjaríeu? Amb qui el faríeu?
- ▶ Coneixeu alguns viatges ficticis, és a dir, viatges que es narrin a llibres o a pel·lícules?

Després, se suggereix que l'alumnat faci un dibuix que representi un viatge, imaginari o real, que els agradaria o que somnien en emprendre perquè els semblaria una gran aventura fer-ho.

* És interessant que el dibuix sigui completament lliure pel que fa a les tècniques pictòriques emprades i pel que fa a la temàtica: poden representar-hi el destí o el trajecte, es pot posar èmfasi en el mitjà de transport, centrar-se en els éssers que es troben al llarg del viatge, s'hi poden autorepresentar o no, etc.

60 minuts

Tripulació, a la mar!

A la pel·lícula se'ns narra un viatge marítim, la circumnavegació al voltant del món en solitari de Joshua Slocum, part de la història del qual descobrirem gràcies al seu diari de bord. Entre totes les anècdotes que hi narra, hi veurem pirates i naufragis de vaixells.

Per grups, es proposa fer una recerca sobre els temes que es presenten a continuació. Així doncs, cada grup ha de cercar informació d'un d'aquests temes per després presentar-la de manera clara i resumida a la resta de la classe:

- ▶ L'experiència d'altres navegants que van emprendre la volta al món en vaixell i en solitari.
- ▶ Anècdotes o gestes d'alguns dels pirates més famosos de la història.
- ▶ Naufragis de vaixells al llarg de la història.
- ▶ Criatures marítimes que s'han descrit en algunes narracions de viatges.

Sabies que...?

Jeanne Baret va ser la primera dona coneguda a completar una volta al món el 1766, a bord de l'expedició de Louis Antoine de Bougainville, on es va haver de fer passar per home perquè les dones tenien prohibit l'accés als vaixells d'expedició oficials. Jeanne Baret era botànica i tenia interès a recórrer el món per descobrir noves espècies de plantes. Al llarg del viatge va recollir entre 3000 i 6000 noves espècies, entre elles una planta enfiladissa que va anomenar buguenvíllia, en honor al líder de l'expedició, Louis-Antoine de Bougainville.

Després de veure la pel·lícula...

La França dels anys 50

45 minuts

El film s'ambienta en els anys 50, una època diferent de l'actual. Hi ha diverses referències temporals, que el mateix François cita en el seu relat, però a més hi ha altres elements que ens donen informació sobre l'època en què transcorre l'acció. Alguns d'aquests elements formen part de la quotidianitat dels personatges (per exemple: la ràdio, la cartilla de racionament, els cotxes, etc.).

Es proposa enumerar aquests elements i convidar els infants a portar objectes antics a l'aula. La proposta és que cerquin a casa dels avis i àvies objectes d'una altra època: peces de roba, estris de cuina, eines de tota mena, objectes decoratius, aparells electrònics, etc. Amb tots ells, es pot crear una exposició a l'aula i parlar sobre l'ús que se'n feia, així i com de les diferències entre aquests elements quotidians del passat i els nostres contemporanis.

Altres elements que apareixen són símbols nacionals de França (edificacions o esdeveniments culturals) que contextualitzen geogràficament i temporalment el relat. Per exemple, si a la pel·lícula apareix la Torre Eiffel ja construïda, sabem que l'acció transcorre després de la seva construcció.

Es proposa que, per grups, els infants busquin informació sobre la Torre Eiffel, el Museu de la Marina de París, la Fàbrica de Xocolata de Noisiel i el Tour de França.

40 minuts

Les conseqüències d'una guerra

A l'inici del film veiem com el François va a la fàbrica de xocolata de Noisiel a recollir les dues tauletes de xocolata amb llet a les quals la seva família té dret amb la cartilla de racionament. El François ens explica que en el record de la gent queden algunes reminiscències de la guerra, però que torna a haver-hi feina i menjar i que es pot tornar a viatjar.

Es pot plantejar una conversa al voltant de les conseqüències de les guerres a partir de l'exemple de la cartilla de racionament (un document que permet accedir a productes escassos, menjar i béns de primera necessitat, en un context de racionament o de distribució oficial).

Algunes preguntes que poden ser útils per encetar la conversa són:

- ▶ Per què creuen que és necessari que cada família disposi d'una cartilla de racionament després d'una guerra?
- ▶ Per què creuen que després d'una guerra no hi ha abundància d'aliments?
- ▶ Per què pensen que la gent no té feina quan un territori està en guerra?
- ▶ Quines altres conseqüències creuen que pot tenir una guerra en la vida de les persones?

* En el cas que el professorat pugui aconseguir una cartilla de racionament real, seria molt interessant compartir-la amb l'alumnat a l'aula.

Les nostres famílies

60 minuts

A l'inici de la pel·lícula, el François, que és el narrador en primera persona, ens fa una descripció detallada del seu pare i de la seva mare mentre els dibuixa. La proposta és que l'alumnat faci un dibuix de la seva família i una breu descripció de cada un dels membres que hi apareix.

Es pot enganxar el dibuix en un full i aprofitar l'espai de sota i de darrere per escriure la descripció dels membres de la família. A la descripció s'hi han d'incloure aspectes del caràcter o la manera de ser dels familiars, algun somni o afició que tinguin, així com alguna aventura rellevant que hagin viscut.

Després, cada infant presentarà la seva família a la resta. Al final, tots els dibuixos es poden penjar a una paret de l'aula per construir un mural familiar.

* En aquesta activitat cal posar èmfasi en la família entesa en un sentit ampli. També és fonamental donar espai, incloure i atendre totes les situacions complexes i/o difícils que puguin tenir els infants del grup en relació amb els seus vincles familiars.

La solitud del Joshua Slocum

30 minuts

En el seu diari de bord, el Joshua Slocum va escriure: *Em vaig quedar amb la solitud, que no sempre és bona, però estava envoltat de tot l'univers, que ara considero un gran amic de veritat.*

A partir d'aquesta reflexió de l'Slocum, comentar conjuntament el seu significat:

- ▶ Què creieu què vol explicar quan diu que *la solitud no sempre és bona*?
- ▶ Podríem considerar, tal com l'Slocum fa, l'univers que ens envolta com un gran amic de veritat? Per què?

I reflexionar al voltant del fet de viatjar en solitari:

- ▶ Com us imagineu que devia ser navegar en solitari 3 anys, 2 mesos i 2 dies?
- ▶ Us agradaria emprendre un viatge en solitari? Què penseu que trobaríeu a faltar?

A la caça de sons ambientals

1h i
30 minuts

Es proposa fer una activitat al voltant de la banda sonora de la pel·lícula, posant especial èmfasi en els sons d'ambient. Per fer-ho, es pot començar fent unes preguntes a l'alumnat per reflexionar al voltant de la banda sonora del film:

- ▶ Us heu fixat en la banda sonora de la pel·lícula?
- ▶ *(Es pot explicar que la banda sonora inclou la música, les veus dels personatges i els sons ambientals)*
- ▶ Recordeu la música que hi apareix? Com la descriuríeu?
- ▶ Quan apareix i per què?
- ▶ Recordeu quins sons ambientals es perceben?
- ▶ *(Es poden anar enumerant i escrivint a la pissarra)*
- ▶ Quan apareixen els sons d'ambient? Quina funció creieu que fan?

Després d'aquesta conversa conjunta, se suggereix que l'alumnat es divideixi per grups de 5-6 infants per analitzar els sons ambientals del seu dia a dia, aquells sons presents i característics de l'escola. A continuació, cada grup farà una gravació de màxim 3 minuts en què es representin alguns d'aquests sons. A part dels sons ambientals, si algun grup ho desitja pot gravar una breu escenificació d'alguna conversa que podria aparèixer en aquest context escolar.

Per fer-ho, es facilitarà a cada grup una gravadora de veu o un telèfon mòbil intel·ligent amb gravadora.

* Els espais on es pot gravar seran aquells que el professorat consideri adequats, però seria interessant que es pogués gravar tant en un espai interior (per exemple: l'aula) com en un espai exterior (per exemple: el pati o el carrer on s'ubica l'escola).

Finalment, cada grup compartirà amb la resta la seva gravació i es pot observar si apareixen els mateixos sons o hi ha diferències entre unes gravacions i les altres. Es pot analitzar què transmeten aquests sons del lloc on s'han gravat, així com si les gravacions podrien formar part de la banda sonora d'una pel·lícula, la trama de la qual succeeix a una escola.

Glossari

Coming of age

Aquest anglicisme es podria traduir com a pas a l'edat adulta. Es tracta d'un gènere literari i cinematogràfic que se centra en el creixement personal del protagonista, habitualment des de la joventut fins a l'edat adulta. Els canvis i els conflictes són característiques importants d'aquest gènere, que compta amb els diàlegs com a base més que no pas amb l'acció.

A l'inici del film, el François informa el públic que serà ell qui ens narrarà la història de la seva família, de l'època en què ell tenia entre deu i setze anys, del pas de la infància a l'adolescència. El fil conductor de la pel·lícula és la construcció del vaixell, que representa un viatge metafòric, ja que aquesta experiència és l'eix vertebrador de la complexa relació paternofilial.

Flashback

És un recurs que permet modificar la continuïtat del temps narratiu. Consisteix a fer un salt, sigui a través del record, de la lectura d'unes cartes, de la lectura d'un diari de bord, etc. A vegades es tracta de petites càpsules dins d'una narració lineal que permeten aclarir fets passats i en altres casos, tota la narració fílmica s'estructura en un llarg *flashback*.

El director i coguionista de la pel·lícula explica que la construcció del vaixell i les parts marítimes van requerir molt estudi previ; que *El diari de bord*, de Joshua Slocum, els va ajudar molt i també va ser clau la col·laboració amb Yon Le Corre, el millor dibuixant de vaixells que ha conegut mai.

Diari de bord

Llibre on el capità de la nau apunta cada dia tots els detalls del viatge (distància recorreguda, estat de l'atmosfera, avaries, etc.) i que constitueix l'historial del vaixell des de l'avarada fins que deixa de navegar.

Un vaixell al jardí

s'estructura a través d'un llarg *flashback*, ja que el narrador, que és el François, ja és adolescent quan ens explica la història i ens narra tot el que va viure uns anys enrere. Però dins d'aquest llarg *flashback* s'hi insereixen petites càpsules narratives (totes aquelles relatives a l'aventura del Joshua Slocum), que també representen salts enrere en el temps. Així doncs, el recurs del *flashback* és doblement emprat a la pel·lícula, tant per narrar la història del François i la seva família com per relatar-nos les aventures de l'Slocum.

Banda sonora

Es tracta de l'espai sonor d'un film. S'hi recullen tres tipus de pistes de so: les veus, els sorolls d'ambient i la música. Així com els sons tenen la funció de conferir expressivitat i afegir realisme a les imatges, la música s'encarrega de potenciar-ne l'emotivitat.

En aquest film, es poden identificar molts sons ambientals que permeten endinsar-nos en el lloc on transcorre l'acció. La música també hi està molt present i més que per acompanyar les aventures, serveix per mostrar els estats d'ànim dels tres personatges principals. Cal destacar que la música de la pel·lícula es va enregistrar amb la participació de l'Orquestra Simfònica de la Bretanya.

Què hem après?

Per avaluar què hem après podem jugar a fer crítica cinematogràfica. Coneixeu aquesta professió? Expliquem que són persones que miren moltíssimes pel·lícules i coneixen molt bé la història del cinema. Es dediquen a valorar cada pel·lícula i a explicar (per escrit, o a la ràdio o a diferents mitjans) la seva interpretació i valoració del film: què té de bo, què podria millorar, què ens vol dir, etc. Demanem als infants que cadascú, aixecant la mà, ens expliqui allò que remarcaria de la pel·lícula i el que considera que ha après. Ho anirem apuntant en un paper o mural, que quedarà penjat a l'aula. Es poden veure més pel·lícules i dedicar un "Racó del cinema" on hi hagi totes aquestes opinions conjuntes de les pel·lícules que hem vist.

✓ SUBMERGIR-SE EN UNA HISTÒRIA QUE TRANSCORRE EN UN ALTRE MOMENT HISTÒRIC, DIFERENT DEL NOSTRE.

✓ DESCOBRIR UN EXEMPLE DE CINEMA BIOGRÀFIC, NARRAT EN PRIMERA PERSONA.

✓ RECONÈIXER LA CAPACITAT DE SOMNIAR I IMAGINAR QUE TENIM ELS HUMANS I EL DESIG DE SATISFER ELS NOSTRES SOMNIS.

✓ DESCOBRIR L'UNIVERS DE LA NAVEGACIÓ MARÍTIMA A TRAVÉS DE LES IMATGES, DEL

VOCABULARI I DEL DIARI DE BORD REAL D'UN MARINER I AVENTURER QUE VA PASSAR A LA HISTÒRIA PER LA SEVA GESTA.

✓ AMPLIAR EL SENTIT DEL CONCEPTE DE FAMÍLIA, JA QUE EL FILM PRESENTA UNA SITUACIÓ FAMILIAR QUE NO ÉS LA MÉS HABITUAL.

✓ GAUDIR D'UNA PEL·LÍCULA AMB IMATGES EN 2D, AMB DIBUIXOS FETS EN LLAPIS I PAPER, EN UN CONTEXT EN QUÈ L'ANIMACIÓ EN 3D ÉS MAJORITÀRIA.

✓ IDENTIFICAR ALGUNS RECURSOS NARRATius EMPRATS A LA PEL·LÍCULA I ELS RECURSOS SONORS DEL CINEMA EMPRATS PER CONFERIR EXPRESSIVITAT A LA HISTÒRIA.

Per saber-ne més

Diàleg entorn al film

Feliu Formosa i Jan Baeta conversen sobre *Un vaixell al jardí*

Un vaixell al jardí és la pel·lícula autobiogràfica de Jean-François Laguionie, cineasta premiat a Cannes amb la Palma d'or per *La traversée de l'atlantique a la rame* (1978). Convidem el poeta i dramaturg català **Feliu Formosa** a pensar el film amb **Jan Baeta**, membre de Drac Màgic, cooperativa dedicada a l'estudi i a la divulgació de la cultura audiovisual. Formosa, a més de compartir generació amb el cineasta, també ha explorat el gènere de l'autobiografia des d'una sensibilitat lírica i profunda. Us convidem a descobrir el film de la seva mà.

Distribuïdora de cinema
infantil, tranquil i en català
www.packmagic.cat